

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

וצאצאיהם

חגית בת מרים ושמואל. פתחיה בן חנה ויאיר

וילדיהם: דרור, הלל, אשר, ישי, רות.

עודד בן מרים ושמואל. מעין רבקה בת אורלי ואפרים

וילדיהם: ידידיה, רננה, שירה, אמונה, צורי.

תמר בת מרים ושמואל. רועי בן שרה ומשה.

ובתם: אמונה מרתה

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

דף ט"ז

ההלכות שנשתכחו משעה שמת משה

לדברי רב יהודה אמר רב – בשעה שנפטר משה רבינו לגן עדן, אמר לו ליהושע, שאל ממני כל ספיקות שיש לך. אמר לו, רבי, כלום הנחתידך שעה אחת והלכתי למקום אחר, וכי לא כך כתבת בי, "ומשִׁרְתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן נָעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֵהָל". מיד תשש כחו של יהושע, ונשתכחו ממנו **שלוש מאות הלכות**, ונולדו לו **שבע מאות ספיקות**, ועמדו כל ישראל להרגו עד שיאמר להם. אמר לו הקב"ה, לומר לך אי אפשר, [כי משמת משה שוב אין נביא רשאי לחדש דין בנבואה], לך וטורדם במלחמה, שנאמר "וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד ה' וַיֹּאמֶר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן מְשִׁרְתַּת מֹשֶׁה לֵאמֹר. מֹשֶׁה עֶבְדִּי מֵת וְעַתָּה קוּם עֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה..."

ולדברי רב יהודה אמר שמואל – שלושת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה. אמרו לו ישראל ליהושע, שאל את הקב"ה. אמר להם, נאמר, "לא בְּשָׂמַיִם הוּא". וכשבקשו משמואל שישאל מהקב"ה את ההלכות הללו, אמר להם, נאמר "אֵלֶּה הַמִּצְוֹת", ללמד, שאלה הם ואין בלתם, ואין נביא רשאי לחדש הלכה חדשה בנבואתו.

ובברייתא שנינו – אלף ושבע מאות קל וחומר וגזרות שוות ודקדוקי סופרים נשתכחו בימי אבלו של משה.

[יל"ע אם שלוש דעות חולקות בדבר אחד, או שאין כאן מחלוקת. רב דיבר במה שארע בזמן פטירת משה רבינו, ואז נשתכחו מיהושע שלוש מאות הלכות בלבד, מחמת חלישות הדעת שגרם למשה. ושמואל והברייתא דברו במה שנשתכח בזמן אבלו של משה, מחמת הצער, או מחמת זה שהיו בטלים מלימוד, ואז נשתכחו עוד הלכות רבות. וכמו כן יל"ע אם שמואל חולק על הברייתא, או שאינם חולקים, אלא שמואל מנה את ההלכות שנשתכחו, והברייתא מנתה את הלימודים שנשתכחו].

אמר רבי יצחק נפחא, אף חטאת שמתו בעליה, [אם מתה או רועה], נשתכחה בימי אבלו של משה, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן]. אמרו ישראל לפנחס שאל מהקב"ה, אמר להם, "לא בְּשָׂמַיִם הוּא". אמרו לו לאלעזר שאל מהקב"ה, אמר להם, "אֵלֶּה הַמִּצְוֹת", שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה.

ואמר רבי אבהו, שאותם דברים שנשתכחו בימי אבלו של משה, החזירים עתניאל בן קנז מתוך פלפולו, שנאמר, "וַיֹּאמֶר כָּלֵב אֲשֶׁר יָכָה אֶת קַרְיַת סֹפֵר [כלומר קריית ספרי הלכות] וּלְכַדָּה וְנַתַּתִּי לוֹ אֶת עֶקֶסָה בְּתֵי לְאֻשָּׁה. וַיִּלְכְּדָה עֶתְנִיָּאל בֶּן קִנְזִי אֶחָי כָּלֵב וַיִּתֵּן לוֹ אֶת עֶקֶסָה בְּתוֹ לְאֻשָּׁה".

עכסה בת כלב ובקשתה מאביה

בתו של כלב נקראת "עֶקֶסָה", משום שכל הרואה אותה, כועס על אשתו.

מתוך יופיה [רש"י]. כלומר, כשרואה את עכסה שהיא יפה יותר מאשתו, אשתו מתגנה עליו, וכועס עליו. אולם התוסי' במסכת תענית פירשו, שכל הרואה את עכסה כועס על אשתו, משום צניעות יתירה שהיתה בעכסה כועס על אשתו, שאינה צנועה כמותה.

ושכשנתנה כלב אביה לעתניאל בן קנז לאשה, נאמר, "וַיְהִי בְּבוֹאָהּ וַתְּסִיֵּתָהּ לְשָׂאוֹל מֵאֵת אָבִיהָ שָׂדֶה וַתְּצַנַּח [לשון צווחה] מְעַל הַחֲמוּר", שכך אמרה לו, מה חמור זה, כיון שאין לו מאכל באבוסו, מיד צועק, כך אשה, כיון שאין לה תבואה בתוך ביתה, מיד צועקת.

"וַיֹּאמֶר לָהּ כָּלֵב מַה לָּךְ. וַתֹּאמֶר תָּנָה לִי בְּרָכָה כִּי אָרֶץ הַנֶּגֶב נִתְתַּנִּי", כלומר נתתי לי בית המנוגב מכל טובה, "וְנִתְתָּה לִי גֵלֶת מַיִם", כלומר נתת לי אדם שאין בו אלא תורה בלבד, ["גֵּלֶת מַיִם", היינו מי שהתורה הנקראת מיס, גלויה לו], **שעתניאל לא היה עשיר אלא חכם.**

"וַיִּתֵּן לָהּ אֶת גֵּלֶת עֲלִיּוֹת וְאֶת גֵּלֶת תַּחְתִּיּוֹת", כלומר, כך ענה לה, מי שכל רזי עולם עליונים ותחתונים גלויים לו, יבקש ממני מזונות? הלא ודאי יספק לו הקב"ה כל צרכיו, כמו שנאמר בתורה, "הִיְתָה כְּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תִּבְיֵא לְחֶמֶה", שהיא מספקת כל צרכיו ומזונותיו של אדם.

אבי כלב

אביו של כלב שמו **חצרון**, כמו שנאמר בדברי הימים, "וְכָלֵב בֶּן חֲצֵרוֹן הוֹלִיד אֶת עֲזוּבָה אִשָּׁה וְאֶת יְרִיעוֹת וְאֵלֶּה בָּנֶיהָ יֶשָׁר וְשׁוֹבֵב וְאַרְדּוֹן".

והסיבה שנקרא בהרבה מקומות, "כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה", על שם שהוא היה בן שפנה מעצת המרגלים.

וממה שנאמר, "עֲתַנִּיאֵל בֶּן קִנֹּז אָחִי כָּלֵב", אין ללמוד שכשם שאבי עתניאל אחיו היה קנז, כך גם אביו שלו היה קנז, כי **עתניאל לא היה אחיו אלא מן האם, ולא מן האב.** וראיה לדבר, מהכתוב "כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה הַקִּנְזִי", ולא נאמר "בן קנז", מלמד שגדלו קנז, אבל לא ילדו.

שמות בעלה של עכסה

מבואר בברייתא **שבעלה של עכסה שמו היה יהודה אחי שמעון.**

והסיבה שנקרא בשם עתניאל, כי ענאו א-ל.

והסיבה שנקרא בשם יעבץ, כי יעץ וריבץ תורה בישראל.

התפילה שהתפלל ונענה

נאמר בדברי הימים, "וַיִּקְרָא יַעֲבֹץ לְאַלְקֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִם בָּרַךְ תִּבְרַכְנִי וְהִרְבִּיתָ אֶת גְּבוּלֵי וְהִיִּתָּה יְדָד עַמִּי וְעָשִׂיתָ מִרְעָה לְבִלְתִּי עֲצָבִי".

ונחלקו חכמים על מה התפלל יעבץ.

לדעת רבי נתן, כד ביקש:

"אם בָּרַךְ תִּבְרַכְנִי" – בתורה.

"וְהִרְבִּיתָ אֶת גְּבוּלֵי" – בתלמידים.

"וְהִיִּתָּה יְדָד עַמִּי" – שלא ישתכח תלמודי בלבי.

"וְעָשִׂיתָ מִרְעָה", [ובחילוף אותיות "ועשה מרעתי"] – שיזדמנו לי רעים כמותי.

"לְבִלְתִּי עֲצָבִי" – שלא ישגבני יצר הרע מלשנות,

כלומר שלא יתגבר עלי להיבטל מתורה.

אם אתה עושה כן, מוטב. ואם לאו הריני הולך

בנסיסי לשאול כלומר הריני מת בעצבוני.

ומיד נאמר על הבקשה הזו, "וַיָּבֵא אֱלֹקִים אֶת אֲשֶׁר שָׁאֵל".

והסיבה שנענה, כי **כל המוסר עצמו לחזר אחר דברי תורה, ממלאים לו שאלותיו.** וכיוצא בדבר יש לדרוש את הכתוב, "רָשׁ [תלמיד שאינו יודע אלא מעט] וְאִישׁ תְּכַכֵּים [בינוני שיודע שני סדרים או שלושה] נִפְגְּשׁוּ מְאִיר עֵינֵי שְׁנֵיהֶם ה'", שבשעה שהתלמיד [הרש] הולך אצל רבו [איש תככים], ואומר לו, למדני תורה. אם מלמדו, "מְאִיר עֵינֵי שְׁנֵיהֶם ה'", [שאף הרב צריך עדיין לימוד, ומלמדו הקב"ה], ואם לאו, מתקיים בהם הכתוב, "עֲשִׂיר וָרֶשׁ נִפְגְּשׁוּ עֵשֶׂה כָּלָם ה'", כלומר עכשיו ה' מתחיל לעשותם חדשים, מי שהיה חכם נעשה טיפש, ומי שהיה טיפש נעשה חכם.

ולדעת רבי יהודה הנשיא, כד ביקש:

"אם בָּרַךְ תִּבְרַכְנִי" – בפריה ורביה.

"וְהִרְבִּיתָ אֶת גְּבוּלֵי" – בבנים ובבנות.

"וְהִיִּתָּה יְדָד עַמִּי" – במשא ובמתן.

"וְעָשִׂיתָ מִרְעָה", [ובחילוף אותיות "ועשה מרעתי"] – שלא יהא בי מיחוש ראש ומיחוש אזנים ומיחוש עינים.

"לְבִלְתִּי עֲצָבִי" – שלא ישגבני יצר הרע מלשנות,

כלומר שלא יתגבר עלי להיבטל מתורה.

אם אתה עושה כן, מוטב. ואם לאו הריני הולך

בנסיסי לשאול כלומר הריני מת בעצבוני.

ומיד נאמר על הבקשה הזו, "וַיָּבֵא אֱלֹקִים אֶת אֲשֶׁר שָׁאֵל".

והסיבה שנענה, כי **המבקש על מזונותיו ועל צרכיו, ממלאים לו שאלותיו.** וכיוצא בדבר יש לדרוש את הכתוב, "רָשׁ [=עני] וְאִישׁ תְּכַכֵּים [בעל הבית] נִפְגְּשׁוּ מְאִיר עֵינֵי שְׁנֵיהֶם ה'", שבשעה שהעני הולך אצל בעל הבית, ואומר לו, פרנסני. אם מפרנסו, מוטב, ואם לאו, מתקיים בהם הכתוב, "עֲשִׂיר וָרֶשׁ נִפְגְּשׁוּ עֵשֶׂה כָּלָם ה'", כלומר עכשיו ה' מתחיל לעשותם חדשים, מי שהיה עשיר נעשה עני, ומי שהיה עני נעשה עשיר.

חמש חטאות מתות

חמש בהמות שיש עליהם קדושת חטאת, אינן קרבות אלא מתות, [על ידי שכונסים אותן לחדר בלא מים ומזון].

(א) **וְלֹד חטאת.**

(ב) **תַּמּוּרֹת חטאת.**

(ג) **חטאת שמתו בעליה.**

(ד) **חטאת שנתכפרו בעליה.**

(ה) **חטאת שעברה שנתה.**

[וסימנך ותמני"ע].

- ומתחילת הסוגיה היה נראה, שדינם של כל החמש החטאות הללו נאמר בהלכה למשה מסיני.

- אולם לדברי ריש לקיש, רק על ארבע מתוכן נאמרה הלכה למשה מסיני שדין למיתה, ועל

החמישית נאמרה ההלכה, שלא תקרב אלא תרעה עד שיפול בה מום, ולאחר מכן תיפדה. אבל בימי אבלו של משה, נשכח אלו מהן דינן למיתה, ואיזו דינה לרעייה, ולכן, מחמת הספק, כולן דינן למיתה.

- ולדברי רבי נתן, רק על אחת מתוכן נאמרה הלכה למשה מסיני שדינה למיתה, ועל ארבע מתוכן נאמרה ההלכה שלא יקרבו אלא ירעו עד שיפול בהן מום, ולאחר מכן יפדו. אבל בימי אבלו של משה נשכח איזו מהן דינה למיתה ואלו דינן לרעייה, ולכן מחמת הספק כולן דינן למיתה.

[ומבואר בגמרא, שאם היו זוכרים אם דין חטאת המתה נאמר רק ביחיד או גם בציבור, לא היו אומרים שמספק כל החמש יהיו מתות, כי אם היו זוכרים שההלכה נאמרה רק בחטאת יחיד, די היה לומר על שלוש בלבד שימותו, כי שתיים יכולות להיות גם בציבור, כפי שיתבאר להלן, ואם נאמרה ההלכה גם בחטאת ציבור, די היה לומר על שתיים בלבד שימותו, אלא שגם זאת שכחו, אם נאמרה הלכה רק בחטאת יחיד או גם בחטאת ציבור, ולכן החמירו על כל החמש להיות מתות].

ובחטאות של מי נאמר הדין הזה :

< בחטאות של יחיד :

- **לדברי הכל**, בכל חטאות היחיד, נאמר הדין הזה, ואם ארע באחת מכל חטאות היחידים, אחד מחמשת האופנים הנ"ל, הרי הן ימותו.

< בחטאות ציבור :

(א) **ולד חטאת – לדברי הכל אינה בכלל הדין הזה**, כי אין שום חטאת ציבור הבאה נקיבה, ואם כן לעולם לא יהא ולד לחטאת ציבור.

(ב) **תמורת חטאת – לדברי הכל אינה בכלל הדין הזה**, כי חטאת ציבור אינה נעשית תמורה, [כמו ששנינו בתחילת הפרק], ואם כן אין לעולם לא תהא תמורה לחטאת ציבור.

(ג) **חטאת שמתו בעליה** [כלומר שמתו הציבור שהופרשה עבורם] – בזה נתבאר בדף ט"ו, **שלדברי רב פפא, מודה רבי יהודה, שאינה בכלל הדין הזה**, כי לעולם אין הציבור מתים, ואם כן לעולם לא תהא חטאת ציבור שמתו בעליה. אולם ללשון שני שם בגמרא, יתכן שתהא בציבור חטאת שמתו בעליה, ולכן לדעת רבי יהודה, מאחר שתיתכן חטאת כזו בציבור, דינה למיתה, כדין חטאת יחיד שמתו בעליה. ודעת רבי שמעון, שחטאת זו, [אף אם יתכן שתארע בציבור], אינה מתה, אלא כשרה להקרבה. [וסברתו תתבאר בעזה"י להלן].

(ד-ה) **חטאת שנתכפרו בעליה. חטאת שעברה שנתה – לדברי הכל יתכן שתהא לציבור חטאת שנתכפרו בעליה**, [כגון שהפרישו לצורך שעירי הרגל, ואבדה, והפרישו אחרת, ונתכפרו בה, ולבסוף נמצאת הראשונה], וכמו כן יתכן שתהא לציבור חטאת שעברה שנתה. ולכן, לדעת רבי יהודה, מאחר שיתכנו חטאות כאלו בציבור, דינן למיתה, כדין חטאות יחיד שנתכפרו בעליהן או שעברו שנתן. ודעת רבי שמעון, שחטאות אלו, אף על פי שיתכן שתהיינה בציבור, אינן מתות, אלא כשרות להקרבה. [וסברתו תתבאר בעזה"י להלן].

סברת רבי שמעון שאין חטאות מתות בציבור

< מתחילה היה נראה, שרבי שמעון למד זאת בבניין אב, מאחר שמצינו שלוש חטאות מתות, שעל כרחק נוהגות ביחיד ולא בציבור, הלא הן ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה שאי אפשר שיהיו בציבור [כפי שנתבאר לעיל] ואם כן מכאן יש ללמוד שגם שאר חטאות המתות אף שלא נתפרש אם נוהגות רק ביחיד או גם בציבור ודאי יהיו נוהגות רק ביחיד ולא בציבור.

- **אולם דחו זאת, שכן אין זו סברא לדון אפשר משאי אפשר**, שהרי הסיבה ששלוש החטאות המתות שאינן נוהגות בציבור לא נוהגות בו, אינה אלא משום שלא יתכן שיהיו כאלו חטאות, ולא משום שמחמת הדין אינן נוהגות, ואם כן, איך נלמד מכך, שגם חטאות המתות שיתכן שיהיו בציבור, לא יהיו מתות.

< **ולדברי ריש לקיש**, [האומר, שהלכה למשה מסיני על ארבע שימותו ואחת שתרעה], **רבי שמעון למד שלא נאמרה ההלכה אלא בחטאות יחיד, מתוך כך שלדעתו, כשנאמרה הלכה למשה מסיני על ארבע חטאות שדינם למיתה, ודאי הוא שכל אותן ארבע חטאות באותו מקום נאמרו**, כלומר או כולן של יחיד, או כולן של ציבור, או כולם גם של יחיד וגם של ציבור, ומתוך כך שלא יתכן שיהיו בציבור אלא שתיים [או שלושה], [כפי שנתבאר לעיל], על כרחק לא בחטאות ציבור נאמרה ההלכה הזו, אלא בחטאות יחיד. [אולם רבי יהודה אומר שאף שנאמרה הלכה למשה מסיני על ארבע חטאות שימותו אין הכרח שכל הארבעה במקום אחד ויתכן שמקצתן הן חטאות יחיד בלבד ומקצתן גם חטאות ציבור].

< **וכמו כן לדברי רבי נתן** [האומר שהלכה למשה מסיני על אחת שתמות ועל ארבע שתרענה], **רבי שמעון למד, שלא נאמרה ההלכה אלא בחטאות יחיד, מתוך כך שלדעתו, כשנאמרה הלכה למשה מסיני על ארבע חטאות שדינם לרעייה, ודאי הוא שכל אותן ארבע חטאות באותו מקום נאמרו**, כלומר או כולן של יחיד, או כולן של ציבור, או כולם גם של יחיד וגם של ציבור, ומתוך כך שלא יתכן שיהיו בציבור אלא שתיים [או

שלושה], [כפי שנתבאר לעיל], על כרחך לא בחטאות ציבור נאמרה ההלכה הזו, אלא בחטאות יחיד, והוא הדין לאותה שנאמרה בה הלכה שתמות. [אולם רבי יהודה אומר שאף שנאמרה הלכה למשה מסיני על ארבע חטאות שתרענה, אין הכרח שכל הארבעה במקום אחד, ויתכן שמקצתן הן חטאות יחיד בלבד, ומקצתן גם חטאות ציבור].

דברים שקדשים ראשונים

עדיפים על תמורת קדשים

א. קדשים עושים תמורה, [שאם אמר על בהמת חולין שתהא תחת בהמת קדשים, בהמת החולין נעשית תמורה]. ותמורה אינה עושה תמורה, [שאם אמר על בהמת חולין, שתהא תחת בהמת תמורה, אין האחרונה מתקדשת]. [עניין זה מבואר בדף י"ב].

ב. מרובים [=ציבור או שותפים] מקדישים יחד בהמה לקרבן. אבל אין המרובים עושים תמורה. [עניין זה מבואר בדף י"ג].

ג. [לדעת רבי יהודה], ניתן להקדיש עוברים ואברים, אבל גם הוא מודה שעוברים ואברים אינם נעשים תמורה. [עניין זה מבואר בדף י"ד].

דברים שתמורת קדשים

עדיפה על קדשים ראשונים

א. התמורה חלה אף על בהמה שיש בה מום קבוע.

קדושת תמורה חלה אפילו על בהמה שיש בה מום קבוע, ולכן אם המיר בהמה בעלת מום בבהמה תמימה של הקדש, חלה על התמורה קדושה חמורה, ומעתה, כשתיפדה, לא תצא לחולין להיות מותרת בגיזה ועבודה, אלא דינה כדין קדשים שהוקדשו תמימים ואחר כך ארע בהם מום, שכשפודים אותם, אין בהם היתר גיזה ועבודה, אלא היתר אכילה. מה שאין כן בקדשים, שבהם אם קדם מומם את הקדשם, כשיוצאים לחולין על ידי פדיון, מותרים בגיזה ועבודה, [כמבואר במסכת בכורות. אבל לעניין תמורה מפורש בכתוב, "טוב פָּרַע אוֹ רַע פְּטוּב", ללמד, שאפילו על בעלת מום חלה התמורה כמו על תמימה].

דף י"ז

ב. לעניין תמורה עשה שוגג כמזיד.

לדעת רבי יוסי ברבי יהודה, הריבוי "יְהִיָּה קִדְשִׁי" האמור בתמורה, מלמד, שהתמורה מתקדשת אף בשוגג, ואינה כקדשים ראשונים שאינם מתקדשים אלא מדעת.

ונאמרו בגמרא כמה ביאורים, מהו החילוק הזה בין תמורה לקדושה ראשונה לעניין שוגג.

לדברי חזקיה – העושה בהמה תמורה, הרי זו תמורה, ולוקה על כך, אף על פי שהוא שוגג בדבר, כגון שהיה סבור שמותר לעשות תמורה, והסיבה לכך שהתמורה מתקדשת והוא לוקה, כי נאמר "יְהִיָּה קִדְשִׁי", לרבות שוגג כמזיד. אבל המקדיש מתחילה בעלת מום, משום שסבור שהדבר מותר, אינו לוקה על כך, שלא מצינו מלקות אלא במזיד ובהתראה. וללשון שני, לעניין הקדש הבהמה אינה מתקדשת כלל, שכן הקדש בטעות אינו הקדש.

ולדברי רבי יוחנן וריש לקיש – העושה תמורה למה שלא נתכוון, כגון שנתכוון לעשות בהמת חולין מסוימת להיות תמורה לעולה, וטעה ואמר שתהא תמורה לשלמים, הרי זו מתקדשת ולוקה על כך, וכן [ללשון שני] כשעשה תמורה, בהמה שלא נתכוון לה, כגון שנתכוון לעשות בהמה שחורה ראשונה שתצא מביתו לתמורה, ואמר שבהמה לבנה ראשונה שתצא מביתו תהא תמורה, הרי זו מתקדשת ולוקה על כך. אבל המקדיש באופן הזה, שרצה להקדיש בהמה מסוימת לעולה, ואמר שתהא שלמים, או שמתכוון להקדיש בהמה מסוימת, ואמר על אחרת שתהא קדושה, לא נתקדשה.

ולדברי רבי יוחנן – העושה תמורה, כשהוא סבור שלא לעשות תמורה, כגון שיודע שתמורה שאסרה תורה לעשות מתקדשת בלא שתצא הראשונה לחולין, וסבור שאם כוונתו שתצא הראשונה לחולין, אין זו תמורה, אף על פי כן, דין תמורה גמור יש כאן, ושתי הבהמות קדושות, והוא לוקה על כך. אבל המקדיש באופן הזה, כגון שיודע שקדשים אסורים לזרים, אבל סבור שאם יש בהם מום הם מותרים בלא פדיון, ולפיכך הקדיש בעלת מום, והיה סבור שהיא מותרת, לא נתקדשה.

ולדברי רב ששת – מי שעשה תמורה שלא מדעת, [שבעל מחשבות הוא, ולא שם לבו למה שאמר], הרי זו מתקדשת, ולוקה על כך. אבל המקדיש שלא מדעת, לא הקדיש כלום, ואם היתה הבהמה בעלת מום, אינו לוקה על כך, כי לא עבר באיסור הקדש בעלת מום.

דברים שלא חלה עליהם קדושת

הגוף כלל לא ראשונה ולא תמורה

לדעת רבי אליעזר, הדברים הבאים, אינם מתקדשים קדושת הגוף כלל, לא קדושה ראשונה, ולא קדושת תמורה. (א) כלאים. (ב) טרפה. (ג) יוצא דופן. (ד) טומטום. (ה) אנדרוגינוס. [ולהלן יתבאר בעזה"י, שלדברי שמואל, חכמים חולקים על רבי אליעזר].

ואמר רבא, שרבי אליעזר למד דין זה בבניין אב
מבהמה טמאה, שכשם שבהמה טמאה אינה
מתקדשת קדושת הגוף, כך אלו הדומים לבהמה
טמאה אינם מתקדשים קדושת הגוף.

- **ומתחילה אמר רבא, שהדמיון של הדברים
הללו לבהמה טמאה, הוא, שכל הדברים הללו
אינם ראויים להקרבה** כמו בהמה טמאה.

אולם רב פפא הקשה, שכן, אם הדבר תלוי בכך
שאינן הבהמה ראויה להקרבה, אם כן גם בהמה
בעלת מום שאינה ראויה להקרבה לא תתקדש
קדושת הגוף, ומבואר בכתוב, "או רע פְטוּב",
שבהמה בעלת מום נעשית תמורה, ומתקדשת
בכך קדושת הגוף.

- **ושוב אמר רבא, שהדמיון של הדברים הללו
לבהמה טמאה הוא, שכל הדברים הללו פסולם**
הוא פסול הגוף, כלומר אפילו כשהם שלמים,
מהותם פגומה להקרבה. [להוציא בעל מום,
שפסולו מחמת חסרון שארע בגופו, אבל אם היה
שלם היה קרב].

אולם רב אדא הקשה, שכן על כרחך אין לומר
שכל שפסולו מחמת גופו אינו מתקדש, שהרי
שרוע וקלוט מתקדש להיות תמורה, אף על פי
שפסולו מחמת גופו.

- **ולמסקנה אמר רבא, שהדמיון של הדברים
הללו לבהמה טמאה הוא, שכולם הם מין שאינו
ראוי להקרבה**, [להוציא בעלת מום שהיא ממין
הראוי להקרבה]. אלא שהטעם הזה מספיק
להשוות לבהמה טמאה רק כלאים יוצא דופן
טומטום ואנדרוגינוס, אבל טרפה היא גם כן
ממין הראוי להקרבה, והסיבה שגם הטרפה אינה
מתקדשת קדושת הגוף, כי היא דומה לבהמה
טמאה, בכך שאסורה באכילה כמותה, [להוציא
בעלת מום שהיא מותרת באכילה].

דברים שאינם ראויים להתקדש קדושת הגוף גם כשהם קדושים אינם עושים אחרים תמורתם

**נתבאר שכל הדברים הללו [א] כלאים. [ב] טרפה.
[ג] יוצא דופן. [ד] טומטום. [ה] אנדרוגינוס [אי אפשר
להחיל עליהם קדושת הגוף.**

אכן כל זה כשבאים להחיל עליהם קדושה כשהם
כבר במצב הזה, אבל אלו מתוכם שלא היו במצב
זה מתחילת יצירתם, קודם שארע בהם פסולם,
היו יכולים להתקדש קדושת הגוף.

כגון טרפה, קודם שנטרפה יכולה היתה להתקדש
קדושת הגוף.

וכן יוצא דופן, קודם שנולד, בעודו במעי אמו,
היה יכול להתקדש קדושת הגוף.

**ומכל מקום, גם אותם שנתקדשו כבר, מאחר
שארע בהם הפסול, שנעשו טרפה או יוצא דופן,
מעתה, אף שכבר יש בהם קדושת הגוף, אינם
עושים בהמות אחרות לתמורה, ואפילו היו
הבהמות האחרות ראויות לכך.**

והוא הדין לעניין כלאים טומטום ואנדרוגינוס,
יש אופן שיתקדשו קדושת הגוף, והוא כשתחילה
קדשה אמם, ואחר כך נתעברה אותם, שהם
קדושים קדושת הגוף מחמת אימם.

אלא שלדעת חכמים, וולדות קדשים, אפילו הם
תמימים, אינם עושים תמורה, ואם כן דין פשוט
הוא שגם כשהם כלאים טומטום ואנדרוגינוס לא
יעשו תמורה.

ורק לדעת רבי יהודה, האומר שוולדות קדשים
תמימים עושים תמורה, נצרך הדין הנ"ל, ללמד
על הוולדות שהם כלאים טומטום ואנדרוגינוס,
[וכן טרפה ויוצא דופן], שאינם עושים תמורה.

המקדיש את הטרפה

**לעיל נתבאר, שלדעת רבי אליעזר [התנא], אי
אפשר להקדיש טרפה קדושת הגוף, ולכן,
המקדיש את הטרפה לא עשה כלום.**

**ולדברי שמואל [האמורא], זו דעת רבי אליעזר
בלבד, אבל חכמים חולקים עליו, ואומרים,
שהמקדיש טרפה למזבח, נתקדשה קדושת
הגוף, והרי היא כבהמה שהקדישוה ואחר כך
נעשית טרפה, שהיא קדושה קדושת הגוף. ומאחר
שהיא קדושה, אף שנפסלה להקרבה, אינה
נפדית, כי אם תיפדה אינה ראויה למאכל בני
אדם אלא לכלבים, כדין טרפה, ואין פודים
קדשים להאכילם לכלבים, ולכן הבהמה הזו
תמות, ותיקבר בקדושתה.**

**ולדברי רבי אושעיא, המקדיש טרפה, מאחר
שאינה ראויה להקרבה, לא חלה עליה קדושת
הגוף, אבל חלה עליה קדושת דמים, כמי
שהקדיש עצים ואבנים, ולכן היא נפדית.**

סליק פרק יש בקרבנות

פרק שלישי אלו קדשים

דף י"ז

ולד שלמים ותמורת שלמים

מדין תורה, ולד שלמים, ותמורת שלמים,
וולדותיהם, וולדות וולדותיהם עד סוף העולם,
הרי הם כשלמים לכל דבר, ולכן הם קרבים

כשלמים, וטעונים סמיכה ונסכים ונונפת חזה ושוק. [ובדף י"ח יתבאר בעזה"י, שנחלקו חכמים האם כן הדין גם למעשה, או שגזרו עליהם שלא יקרבו].

ונחלקו חכמים מניין הדין הזה למד.

< דרשת הברייתא הראשונה.

לדעת התנא של הברייתא הראשונה, דין זה, שוולד שלמים, ותמורת שלמים קרבים כשלמים, למד מהכתוב האמור בעניין השלמים, "וְאִם זָבַח שְׁלָמִים קֶרְבָּנוֹ אִם מִן הַבְּקָר הוּא מִקְרִיב אִם זָכָר אִם נִקְבָּה תָּמִים יִקְרִיבֵנוּ לְפָנֵי ה'", שדי היה לכתוב, "וְאִם זָבַח שְׁלָמִים קֶרְבָּנוֹ אִם מִן הַבְּקָר הוּא מִקְרִיב [] תָּמִים יִקְרִיבֵנוּ לְפָנֵי ה'", ומתוך שלא היה נזכר בכתוב, לא זכר ולא נקבה, כבר היינו יודעים שהשלמים קרבים גם זכרים וגם נקבות, ואם כן, כשנאמר, "וְאִם זָבַח שְׁלָמִים קֶרְבָּנוֹ אִם מִן הַבְּקָר הוּא מִקְרִיב [] אִם זָכָר אִם נִקְבָּה" תָּמִים יִקְרִיבֵנוּ לְפָנֵי ה'", הרי אלו ריבויים ללמוד מהם:

"אם זָכָר אִם נִקְבָּה" – **לרבות את הוולד של השלמים שקרב כשלמים.**

אם זָכָר אִם נִקְבָּה" – לרבות גם וולד בעלי מומים. [כלומר וולד של אם שהיא שלמים בעלת מום, ולהלן יתבאר בעזה"י אם גם אלו נתרבו להקרבה או לרעיה].

"אם זָכָר אִם נִקְבָּה" – **לרבות את התמורה של השלמים שקרבה כשלמים.**

"אם זָכָר אִם נִקְבָּה" – **לרבות גם תמורת בעלי מומים.** [כלומר שהמיר בהמה תמימה בבהמה בעלת מום, ולהלן יתבאר בעזה"י אם גם זו נתרבת להקרבה או לרעיה].

והסיבה ש"זָכָר" מרבה וולד, ו"נִקְבָּה" מרבה תמורה. כי מסתבר ש"זָכָר" ירבה וולד, שהוא לשון זכר. ו"נִקְבָּה" תרבה תמורה, שהיא לשון נקבה.

ומבואר מתוך הגמרא, שהסיבה שצריך ריבוי גם לוולד וגם לתמורה, ולא די בריבוי לאחד מהם, וילמד חבירו ממנו, כי יש בכל אחד מעלה על חבירו, ואם היה ריבוי רק לו, לא היה חבירו למד ממנו. שכן הוולד עדיף על התמורה, משום שנתגדל מקדשים. והתמורה עדיפה על הוולד, כי נוהגת בכל הקדשים, [אבל לעולה ולאשם אין וולדות כי הם זכרים ולא נקבות].

< דרשת הברייתא השניה.

לדעת התנא של הברייתא השניה, דין זה, שוולד שלמים, ותמורת שלמים קרבים כשלמים, למד מהכתוב, "רַק קִדְּשִׁיךָ אֲשֶׁר יְהִי לְךָ וּיְנַדְּרִיךָ תִּשָּׂא וּבָאתְ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' . וְעָשִׂיתְ עֲלֵתֶיךָ הַבֶּשֶׂר וְהַדָּם עַל מִזְבֵּחַ ה' אֶלְקִיךָ וְדָם זְבָחֶיךָ יִשְׁפֹּךְ עַל מִזְבֵּחַ ה' אֶלְקִיךָ וְהַבֶּשֶׂר תֹּאכְלֶה", שכך הכתוב נדרש:

"רַק קִדְּשִׁיךָ" – **אלו התמורות.**

"אֲשֶׁר יְהִי לְךָ" – **אלו הוולדות.**

"תִּשָּׂא וּבָאתְ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה'", כלומר הביאם אל בית המקדש.

ולא תאמר שדי בהבאתם למקדש, וימותו שם בלא שיקרבו, [ויהא ההבדל בינם לבין חטאות המתות, שחטאות מתות בכל מקום, ואלו ימותו דווקא בבית הבחירה], כי נאמר מיד, "וְעָשִׂיתְ עֲלֵתֶיךָ הַבֶּשֶׂר וְהַדָּם עַל מִזְבֵּחַ ה' אֶלְקִיךָ וְדָם זְבָחֶיךָ יִשְׁפֹּךְ עַל מִזְבֵּחַ ה' אֶלְקִיךָ וְהַבֶּשֶׂר תֹּאכְלֶה", הרי שהתמורות והוולדות קרבים כמו הקדושה הראשונה. ומכאן יש ללמוד, שכדרך שאתה נוהג בעולה, אתה נוהג בתמורתה, וכדרך שאתה נוהג בשלמים, אתה נוהג בוולדותיהם ובתמורתם. [ומאחר שהברייתא דורשת את הכתוב הזה לעניין וולדות ותמורה, ולכאורה הוא מדבר בכל הקרבנות, אם כן לכאורה גם תמורת חטאת ואשם תיקרב כחטאת ואשם, אלא שבאמת אין הדין כן כמו שמסיימת הברייתא, כפי שיתבאר בעזה"י להלן, כדעת רבי ישמעאל וכדעת רבי עקיבא].

ולדעת הברייתא השניה, הסיבה שלא די בכתוב שהזכירה הברייתא הראשונה, כי לדעת הברייתא השניה, אין ללמוד דבר נוסף מהריבויים, "אם זָכָר אִם נִקְבָּה", ואם היה רק כתוב אחד, לא היינו למדים אלא על וולד ותמורה של תמימים, אבל עתה שיש שני כתובים, כתוב אחד מלמד על וולדות ותמורות של תמימים, וכתוב שני מלמד גם על וולדות ותמורות של בעלי מומים.

דין וולד בעלי מומים

נתבאר, שוולד של שלמים בעלי מומים, מתקדש כמותם, ונחלקו אמוראים בדבר.

לדברי שמואל ורבא – כשם שנחלקו חכמים ורבי אלעזר [בדף י"ח] לעניין וולד עולה, [שאם הקדיש אדם לעולה, נקבה, שאינה ראויה להקרבה, כי אין עולה אלא מזכרים, וילדה, דעת רבי אלעזר, שהוולד עצמו קרב עולה, ודעת חכמים, מאחר שהאם אינה ראויה להיקרב, אלא להיפדות אחר שייפול בה מום, ולהביא בדמי הפדיון עולה, גם בנה שקדוש מכוחה, אינו קרב, אלא נפדה אחר שייפול בו מום, ומביא בדמיו עולה], כך נחלקו לעניין וולד שלמים, **דעת רבי אלעזר**, אף על פי שהאם שהיא בעלת מום אינה ראויה להקרבה, בנה שהוא תמים, **יקרב שלמים, וחכמים אומרים**, מאחר שהאם אינה ראויה להיקרב, ובנה קדוש מכוחה, גם הבן אינו קרב, אלא **ירעה עד שייפול בו מום, ויביא בדמיו שלמים.**

ולדברי בר פדא ורב פפא – בזה הכל מודים, שהוולד אינו קרב, אלא ירעה עד שיפול בו מום, ויביא בדמיו שלמים.

לדברי הברייתא השניה

מניין שיש תמורה שאינה קרבה

מתחילה היה נראה, שלדברי הברייתא השניה, מאחר שנאמר בכתוב סתם, "רק קדשיך אשר יהיו לך", לרבות תמורות וולדות, בכל הקרבנות הדין כן, ולכן אם יש יוצאים מן הכלל הזה, יש לנו לדרוש זאת מהכתובים. [רבי ישמעאל דורש זאת מהכתוב "רק", הבא למעט איזה קרבן שלא תהא תמורתו כמותו, ורבי עקיבא דורש מהכתוב "אשם הוא", המלמד שהאשם קרב, ולא תמורתו].

דף י"ח

אולם דחו זאת, ואמרו, שוודאי אין צריך שום כתוב ללמד על כך שיש וולדות ותמורות שאינן קרבות, כי כל הקרבנות שאין להם וולדות, [כעולה ואשם הבאים מזכרים], דין פשוט הוא שאין הוולדות כמותם. וחטאת ואשם כבר למדנו מהלכה למשה מסיני, שאין וולדותיהם ותמורותיהם קרבות כמותם, אלא של חטאת מתות, ושל אשם רועות עד שיפול בהם מום ומביא בדמיהם עולות.

ולדברי רבי ישמעאל, המיעוט "רק", לא בא ללמד על כך שתמורת חטאת ואשם אינו קרבה, [שכבר למדנו זאת מהלכה למשה מסיני], אלא הכתוב בא ללמד, שאם עבר על ההלכה הזו, והקריבם, הרי זה עובר בעשה. [ורבי עקיבא חולק על כך, ואומר, שאין בדבר איסור עשה].

והכתוב "אשם הוא", בא ללמד, על האשם העומד לרעיה, שכל זמן שלא ניתן לרעיה, דינו כאשם, ואם קרב לעולה, הרי זה פסול, אף על פי שסופו עומד להיפדות ולהביא בדמיו עולה, [אבל אם כבר ניתק לרעיה, כלומר, שנמסר לרועה, כדי שירעה אותו עד שיפול בו מום, אם הקדימו והקריבו אותו עצמו לעולה, הרי זה כשר].

ביאור הכתוב "רק קדשיך אשר

יהיו לך" לדעת הברייתא הראשונה

כבר נתבאר שלדעת הברייתא הראשונה נתרבו תמורות וולדות מהכתוב "אם זכר אם נקבה", ואם כן הכתוב "רק קדשיך אשר יהיו לך", לא נצרך לרבות תמורות וולדות.

ולדעת הברייתא הזו, הכתוב "רק קדשיך אשר יהיו לך וינדריך תשא ובאת אל המקום אשר יבחר ה'", בא ללמד, שמי שנתחייב להביא קרבנות, מוזהר להביאם מיד כשהגיע הרגל, ולא ישהה הדבר, אפילו אם יש לו טורח, כגון שעתה בהמותיו רועות באגם, ואינן מזומנות תחת ידו, או שיש לו הפסד בדבר, כגון שעתה בהמותיו דשות התבואה, ואינו רוצה שיפסיקו מלאכתן.

דין וולדות שלמים למעשה

לעיל נתבאר שמדין תורה וולדות שלמים וולדות תמורות שלמים קרבות כשלמים.

ולדעת התנא של המשנה הראשונה. וכן לדעת חכמים אליבא דתנא קמא של המשנה השניה – כן הדין גם למעשה, שכל הוולדות, וולדות הוולדות עד סוף העולם, קרבים כשלמים.

ולדעת רבי אליעזר אליבא דתנא קמא – אף שכן הוא דין התורה גזרת חכמים היא שלא יקריבו שום וולדות, אלא ימותו, והסיבה לכך, כי אם יוכלו להקריבם, יש לחוש שמא ישהו את האם עד שתלד ויגדל ממנה עדרים להקרבה, ובתוך כך שישהה אותם, יכשל בהם בגיזה ועבודה. [ומתחילה אמרו, שלמד את הדין הזה מדרשת הכתובים, שנאמר "ואם זבח שלמים קרבנו" ודרש כאילו כתוב "ואם", כלומר רק האם קרבה, ולא הוולד, אולם דחו זאת, כי כמו כן נאמר, "אם על תודעה יקריבנו", ואם כן נלמד מכאן, שלא יקרבו הוולד אלא האם, ובזה מבואר שלא נחלק רבי אליעזר, ואם ודאי לא מחמת הכתובים נחלק, אלא מחמת גזרת חכמים, ולעניין קרבן תודה לא גזרו, כי אינו שכיח כשלמים].

ולדעת רבי שמעון – לא נחלקו חכמים ורבי אליעזר אלא בוולד הראשון של השלמים, שלדעת חכמים הוא קרב, ולדעת רבי אליעזר ימות, אבל בוולדי וולדות ודורות הבאים לא נחלקו. לדברי רבה, בזה הכל מודים שהם קרבים, ולא גזרו עליהם שימותו, כי אין זה שכיח שיהיו וולדי וולדות, ולא גזרו על דבר שאינו שכיח. ולדברי רבי יהושע בן לוי, בזה הכל מודים שימותו, כי מאחר ששהה עד שנולדו וולדי וולדות, גילה שזו היתה כוונתו מתחילה, להשהות, ועל העושה כן בכוונה, ודאי גזרו שלא יקריב, אלא ימותו, כדי שלא ישהו בני אדם את קדשיהם בכוונה. [ורבי חייא שנה ברייתא המסייעת לדברי רבי יהושע בן לוי, שבה הסמיכו את הדין הזה, שרק הוולד קרב, ולא וולד הוולד, על הכתוב, "אם כָּשָׁב הוא מְקָרֵב", וולד ראשון קרב, ולא וולד הוולד].

ולד הוולד				ולד ראשון	
לרבה מקריב	רבי שמעון	קרב	חכמים	קרב	חכמים
לרבי ימל ימות		ימות	רבי אליעזר	ימות	רבי אליעזר

וולד בכור וולד מעשר

דין פשוט הוא, שוולד הבכור אינו קרב, כי לבכור אין וולד, שהרי אין מתקדש בבכורה אלא זכר, והזכר אינו יולד.

ולעניין וולד מעשר, אף ששאר דיני מעשר למדים מדיני הבכור בגזרה שווה [שנאמר בעניין מעשר בהמה לשון העברה, "וְכָל מַעֲשֵׂר בָקָר וְצֹאן כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הַעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַה'", וכן נאמר בעניין בכור, "וְהַעֲבַרְתָּ כָּל פֶּטֶר רְחֹם לַה' וְכָל פֶּטֶר שֶׁגֵּר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לָּךְ הַזְּכָרִים לַה'"], מכל מקום דין זה שלא יקרב הוולד של המעשר לא ילמד בגזרה שווה מבכור, כי אין ללמוד אפשר משאי אפשר, שכן הסיבה שוולד הבכור אינו קרב, כי אין וולד כזה, ואם כן מניין שגם וולד מעשר לא יקרב אף שיתכן שיהא, [כגון שיצאה נקבה עשירית, שהיא קדושה למעשר, וכשתלד יש כאן וולד מעשר].

ומכל מקום יש ללמוד זאת מהמיעוט האמור בשלמים, "אִם כִּשְׁבַּח הוּא מְקַרֵּב", הבא ללמד, שהוא קרב, אבל וולד מעשר אינו קרב. [והסיבה שיש להעמיד את המיעוט הזה לעניין וולד מעשר ולא לעניין וולדות אחרים כי שאר כל הוולדות כבר נתבאר דינם].

עדות רבי יהושע ורבי פפייס

נתבאר, שנחלקו חכמים ורבי אליעזר, האם וולד שלמים קרב או לא.

ובעניין זה העידו רבי יהושע ורבי פפייס, שוולד השלמים קרב שלמים כדברי חכמים.

ואמר רבי פפייס, אני מעיד, שהיתה לנו פרה של

זבחי שלמים, ואכלנוה בפסח, ואכלנו וולדה שלמים בחג.

ולדברי רבא, מעיקר הדין, אם היה הוולד ראוי להקרבה בפסח, מיד אחר הפסח היה עובר באיסור "לא תאחר", אם היה שוהה מלהקריבו, כי לדעתו, כל הקדשים שעבר עליהם רגל אחד, ולא הקריבום, מעתה, בכל יום ויום עובר עליהם באיסור "לא תאחר".

אלא שבפסח עדיין היה הוולד מחוסר זמן, ולכן לא עבר עליו באיסור "לא תאחר" עד הרגל הבא.

- י"א שבאמת הקריבוהו ברגל הבא, כלומר בעצרת, והוא נקרא בלשונו רבי פפייס חג.

- וי"א שאמנם לא הקריבוהו עד חג הסוכות, והסיבה שלא עברו בכך באיסור "לא תאחר", אף שעבר עליו חג השבועות, כי בחג השבועות היה הוולד חולה, ולא היה ראוי להקרבה.

חליפי תודה. וולד תודה. ותמורת תודה

בעניין הקרבת קרבן תודה נאמר, "אִם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבֶנּוּ וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חֲלוֹת מִצּוֹת בְּלוֹלֹת בְּשֶׁמֶן וְרִקִּיקֵי מִצּוֹת מְשֻׁחִים בְּשֶׁמֶן וְסֻלֶּת מְרֻבֶּקֶת חֲלוֹת בְּלוֹלֹת בְּשֶׁמֶן. עַל חֲלוֹת לֶחֶם חֲמִץ יִקְרִיב קֶרְבָּנוֹ עַל זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמִי...". וכדי ללמד שקרבן תודה טעון הבאת לחמים, די היה לכתוב, "וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חֲלוֹת מִצּוֹת", ולא היה צריך לכתוב קודם לזה "אִם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבֶנּוּ", והטעם שנכתב גם "אִם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבֶנּוּ", ללמד על קרבנות נוספים, הקרבים הם עצמם כדין תודה, ונאכלים ליום ולילה, אבל אינם טעונים לחם, ואלו הם:

א. חליפי תודה.

מהריבוי "יִקְרִיבֶנּוּ" יש ללמוד, שיש בהמה נוספת הקרבה כדין תודה, והיא חליפי תודה, כגון שהפריש בהמה להקריבה לתודה, ואבדה, והפריש אחרת תחתיה, ואחר כך נמצאת הראשונה, והרי שתיהן בפנינו, שתיהן כשרות להיות קרבות כדין תודה.

ולפיכך, איזו מהן שירצה יקריב לשם תודה, ויביא עימה את לחמי התודה.

ומכל מקום, רק אחת קריבה כתודה עם לחמי תודה, אבל חברתה אינה קריבה עם לחמי תודה, שנאמר נ"ו, "שמשמע מיעוט, דווקא זה יקריב ולא אחר.

ומכל מקום, אין ללמוד מהמיעוט הזה שאין להקריב את השניה כלל, אלא שאינה קריבה עם לחמי תודה, אבל היא עצמה קריבה, שעל זה נאמר הריבוי, "אִם עַל תּוֹדָה", ללמד שכל שבאה על התודה קריבה, ובכלל זה חליפי תודה.

ונמצא, שתחילה מקריב אחת עם לחמי תודה, ואחר כך מקריב את חברתה בלא לחמי תודה.

ב-ג. ולד תודה ותמורת תודה.

מי שהפריש בהמה להקריבה לקרבן תודה, וילדה, האם וולדה קדושות בקדושת תודה, וכן מי שהמיר בהמה בבהמת תודה, שתיהן קדושות בקדושת תודה, והוא הדין לוולדותיהם, וולדות וולדותיהם, עד סוף כל הדורות.

ומתוך שנאמר הריבוי "אִם עַל תּוֹדָה" ללמד שכל שבאה על ידי התודה קריבה כדין תודה, למדנו, שמקריבים את הולד ואת התמורה ואת וולדותיהם כדין תודה.

אבל לחמי תודה אין מביאים עימהם, כי נאמר, "וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חֲלוֹת...". ללמד, שאין מביאים לחמי תודה אלא עם התודה עצמה, ולא עם ולדה או תמורתה.

המפריש נקבה לעולה וילדה זכר

העולה אינה קרבה אלא מהזכרים, שנאמר, "אִם

עֲלָה קִרְבָּנוּ ... זָכַר תְּמִים יִקְרִיבֵנוּ ...", ולפיכך, מי שהפריש נקבה לעולה, הרי זו אינה קרבה, [אלא תרעה עד שייפול בה מום, ותימכר, ויביא בדמיה עולה]. ונחלקו חכמים מה דין וולד אותה בהמה.

לדעת חכמים – מאחר שוולד זה נתקדש לעולה מכח אמו שהיא נקבה שאינה ראויה להיקרב לעולה, אף על פי שהוא זכר הראוי להיקרב לעולה, דינו כדין אמו, ולפיכך לא יקרב, אלא ירעה עד שייפול בו מום, וימכר, ויביא בדמיו עולה.

ולדעת רבי אלעזר – מאחר שהוולד הזה קדוש לעולה, וראוי להיקרב עולה, כי הוא זכר, הרי זה קרב בעצמו לעולה. [לדברי רבא, דעת רבי אלעזר, שכל שהוולד ראוי להיקרב לקדושה שנקראת בה האם, הרי זה קרב. ולדברי אביי בדף י"ט, דעת רבי אלעזר, שלמקום שהמותר הולך, לשם הוולד הולך, ומאחר שמותר עולה, כגון הפריש שתי בהמות לאחריות עולה, מקריב שתיהן עולה, כך הוולד קרב עולה].

תמורת עולה וולדות תמורת העולה

כבר נתבאר, שהעולה אינה קרבה אלא מהזכרים, שנאמר, "אם עלה קרבנו ... זָכַר תְּמִים יִקְרִיבֵנוּ ...", ולפיכך לעולה עצמה אין וולדות, ואין מקום לבאר מה דין הוולדות של העולה.

ומהטעם הזה שאין העולה קרבה אלא מהזכרים, מי שאמר על בהמה נקבה, שתהא תמורת עולה, דין פשוט הוא שלא תקרב בהמה זו כעולה, [אלא תרעה עד שייפול בה מום, ותימכר, ויביא בדמיה עולה].

אבל האומר על בהמה זכר שתהא תמורת עולה, מאחר שהתמורה היא זכר, וראויה להיקרב כעולה, הרי זו קרבה כעולה, וטעונה הפשט וניתוח ועולה כליל לאישים.

ולהלן יתבאר בעזה"י, מה דין וולד זכר של תמורת עולה נקבה, כלומר שתחילה אמר על בהמה נקבה שתהא תמורת עולה, ואחר כך ילדה התמורה הזו וולד שהוא זכר. [והוא הדין לוולד הוולד, כגון שהתמורה ילדה נקבה, והנקבה הזו ילדה זכר, וכן עד סוף הדורות].

לדברי רבה בר בר חנה – כשם שנחלקו חכמים ורבי אלעזר בדין וולד נקבה שהוקדשה לעולה, כך נחלקו בוולד תמורת עולה. **שלדעת חכמים**, מאחר שוולד התמורה בא מכח אמו שהיא נקבה שאינה קרבה לעולה, גם הוא אינו קרב, אלא ירעה עד שייפול בו מום, וימכר, ויביא בדמיו עולה. **ולדעת רבי אלעזר**, מאחר שהוולד עצמו הוא זכר, וקדוש בקדושת עולה, הרי זה קרב בעצמו לעולה.

ולדברי רבא – בזה מודים חכמים שהוולד קרב בעצמו לעולה, ואין זה דומה לוולד של נקבה שהקדישה לעולה, שלדעת חכמים אינו קרב, כי וולד נקבה שהוקדשה לעולה, תחילת הקדושה היתה בנקבה, שאינה קרבה לעולה, ואם כן מעולם לא היתה כאן קדושת עולה להקרבה, ולכן גם הוולד אינו קרב. אבל וולד תמורת עולה, תחילת הקדושה בעולה הראשונה שהיתה זכר וראויה להיקרב, ומעתה אף על פי שלוולד התמורה הגיע הקדושה מאמו שאינה קדושה להיקרב, מאחר שתחילת הקדושה היא קדושת עולה להיקרב, הוולד שהוא זכר קרב לעולה.

אשמות הרועות

כבר נתבאר בדף ט"ז, שחמש בהמות שיש עליהם קדושת חטאת, אינן קרבות אלא מתות, [על ידי שכונסים אותן לחדר בלא מים ומזון]. ואלו הן, (א) ולד חטאת. (ב) תמורת חטאת. (ג) חטאת שמתו בעליה. (ד) חטאת שנתכפרו בעליה. (ה) חטאת שעברה שנתה.

לדעת חכמים – כל שבחטאת מתה, באשם רועה, כלומר נמסרת לרועה עד שייפול בה מום, ואז נמכרת, ומביאים בדמיה עולת נדבה של ציבור.

ולדעת רבי אליעזר – כל שבחטאת מתה גם באשם מתה, כי לדעתו דין האשם כדין החטאת.

ובכלל הדין הזה, ארבע אשמות הללו. (א) תמורת אשם. (ב) אשם שמתו בעליה. (ג) אשם שנתכפרו בעליה. (ד) אשם שעברה שנתה.

אבל וולד אשם אינו בכלל הדין הזה, כי האשם אינו בא אלא מן הזכרים, ואם כן לאשם אין וולדות.

וולדות של תמורת אשם

כבר נתבאר, שתמורת אשם, אפילו היא זכר הראוי להיות אשם, לדעת חכמים, דינה לרעה עד שייפול בה מום, ויביא בדמיה עולת נדבה של ציבור. ולדעת רבי אליעזר היא מתה.

וכל שכן כשהיא נקבה, שאינה ראויה להיות אשם, שאינה קרבה, אלא רועה [כדעת חכמים] או מתה [כדעת רבי אליעזר].

ונחלקו חכמים, מה דין וולד זכר, של נקבה, שהיא תמורת אשם.

< לדעת חכמים ורבי אליעזר – וולד זכר של נקבה שהיא תמורת אשם, נידון כאמו. ולכן,

- לדעת חכמים, ירעה עד שייפול בו מום, ויביא בדמיו עולת נדבה של ציבור.

- ולדעת רבי אליעזר, ימות.

< ולדעת רבי אלעזר [כפי סברת רב חסדא] –

מאחר שהוולד עצמו הוא זכר, וראוי להיקרב עולה, **הוולד עצמו קרב עולה**, ואינו טעון רעייה. [ומה שאמר רבי אלעזר בברייתא שירעה עד שיפול בו מום ויביא בדמיו עולת נדבה של יחיד אין זו דעת רבי אלעזר עצמו אלא לדבריהם של חכמים אמר כלומר אף אם הדין אתכם שהוולד עצמו אינו קרב אלא רועה מכל מקום אין להביא בדמים עולת נדבה של ציבור אלא עולת נדבה של יחיד].

< **ולדעת רבי אלעזר [כפי סברת רבא]** – אף על פי שהוולד זכר, מכל מקום, מאחר שבא מכח אמו שהיא תמורת אשם, שאינה קרבה בעצמה עולה, גם **הוולד עצמו אינו קרב עולה**, אלא ירעה עד שיפול בו מום, **ויביא בדמיו עולת נדבה של יחיד**, והסיבה שאינו קרב בעצמו אף שהוא זכר, ואינו כוולד זכר של נקבה שהקדישוה לעולה, שהוא קרב עולה אף על פי שאמו אינו קרבה עולה, כי נקבה שהקדישוה לעולה, כבר היה עליה שם עולה, ולכן וולדה כבר נתקדש לעולה, ומאחר שהוא זכר, יקרב בעצמו, אבל וולד תמורת אשם, לא היה על האם שם עולה אלא שם אשם, ולכן וולדה לא נתקדש לעולה ואינו קרב לעולה.

ובדף י"ט מבואר, שגם לדברי אביי, דעת רבי אלעזר, שהוולד רועה, כי לדברי אביי, דעת רבי אלעזר, שלמקום שהמותר הולך, לשם הוולד הולך, ומאחר שמותר אשם רועה, [שכן מותר אשם הוא אשם שנתכפרו בעליו באחר], כך הוולד רועה, ומביא בדמיו עולה.

דף י"ט

המפריש נקבה לפסחו

הפסח אינו קרב אלא מן הזכרים, שנאמר בו, "שָׁה תָּמִים זָכָר בֶּן שָׁנָה יִהְיֶה לָּכֶם מִן הַבְּשִׂיִם וּמִן הָעֵיזִים תִּקְחוּ", ולכן,

מי שהפריש נקבה לפסחו, אינה קרבה פסח, אלא רועה עד שיפול בה מום, ונמכרת, וכשיגיע הפסח מביא בדמיה פסח.

ואם כבר עבר הפסח, שוב לא יביא בדמיה פסח, אלא שלמים, שכן פסח בשאר ימות השנה הפסח עומד להיות שלמים, [כמבואר במנחות בסוף פרק התודה]. אבל היא עצמה אינה קרבה שלמים, אף על פי שהשלמים באים גם מהנקבות, משום שתחילת הקדשתה לא להקרבה היתה ראויה, ולכן גם עתה לא תקרב.

וולד של נקבה שהפרישה לפסחו

נתבאר, שנקבה שהופרשה לשם פסח, אינה קרבה כלל, אלא רועה עד שיפול בה מום, ונמכרת. קודם הפסח יביא בדמיה פסח, ואחר הפסח יביא בדמיה שלמים.

< ונחלקו חכמים מה דין וולד שילדה קודם שנמכרה.

לדעת תנא קמא – בכל אופן וולדה כמותה, רועה עד שיפול בו מום, ונמכר. אם נמכר קודם הפסח, מביא בדמיו פסח. ואם נמכר אחר הפסח, מביא בדמיו שלמים.

ולדעת רבי אלעזר [כפי סברת רבא] – מאחר שהוולד עצמו ראוי להקרבה לשלמים, בכל זמן, בין לפני הפסח, ובין לאחר הפסח, הרי זה קרב בעצמו לשלמים, [ואינו כוולד תמורת אשם שמאחר שלא היה שם עולה על אמו אינו קרב בעצמו לעולה אלא רועה כי הפסח נחשב כמי שיש עליו של שלמים משום שפסח בשאר ימות השנה עומד לשם שלמים ולכן הוולד נחשב כמי שבא מכח קדושת שלמים ומאחר שראוי להקרבה הרי זה קרב בעצמו לשלמים].

ולדעת רבי אלעזר [כפי סברת אביי] – זה הכלל, למקום שהמותר הולך, לשם הוולד הולך, ולכן, אחר הפסח, שמותר הפסח קרב לכתחילה לשם שלמים, גם הוולד קרב בעצמו לשלמים. אבל קודם הפסח, שהמותר אינו קרב לשלמים לכתחילה, שאם הפריש שתי בהמות לשם פסח, [לאחריות, שאם תאבד האחת, עדיין יהיה לו אחת להקריבה], אף על פי שרק האחת תיקרב לבסוף לפסח, והשניה תהא מותר פסח, כל זמן שלא הגיע הפסח, אין להקריבה אף אחת מהם לשלמים, ולכן גם הוולד, קודם הפסח לא יקרב שלמים, אלא ירעה עד שיפול בו מום, ויביא בדמיו פסח, כדין האם.

< וכל זה, כשבשעה שהפריש את הבהמה, לא היתה מעוברת, ואחר כך נתעברה, ונתקדש הוולד מחמת האם, ולא מחמת הקדש שלו.

- אבל אם הפריש בהמה מעוברת לפסח, דעת רבי אלעזר, שהעובר אינו נחשב כחלק מאמו, אלא עומד הוא בפני עצמו, ולכן כשהקדיש האם המעוברת לשם פסח, הרי זה כמקדיש גם נקבה וגם זכר לפסח, ולכן כשנולד הוולד שהוא זכר, וכשר לפסח, קרב בעצמו לפסח, ככל זכר שהקדישוהו לפסח, ורק האם רועה עד שיפול בה מום, ומביא פסח בדמיה.

- אולם דעת חכמים, שגם אם בשעה שהקדיש הבהמה, כבר היתה מעוברת, אין מקריבים את הוולד עצמו לפסח, כי לדעתם, העובר בעודו במעי אמו, נחשב הוא כחלק מהאם, ואם כן, כשקדש, נתקדש כחלק מהאם שאינה ראויה לפסח, ולא כזכר הראוי לפסח, ולכן גם כשנולד, אינו קרב לפסח, אלא ירעה עד שיפול בו מום, ויביא פסח בדמיו.

וולד של נקבה שהפרישה לאשם

נתבאר, שלדעת רבי אלעזר, מי שהפריש נקבה לעולתו, אף על פי שהיא עצמה אינה ראויה להיקרב עולה, [אלא רועה עד שייפול בה מום ומביא בדמיה עולה], מכל מקום מאחר שנקרא עליה שם עולה, זכר שתלד, מאחר שראוי להיקרב עולה, קרב עולה, אף על פי שקדש מכוח האם, שאינה ראויה להיקרב עולה.

ואמר רבי יוסי ברבי חנינא, שאף שלעניין עולה אמר **רבי אלעזר כן, מודה הוא, שמי שהפריש נקבה לאשמו, כשם שהיא עצמה אינה ראויה להיקרב אשם**, [שבא מזכרים בלבד, ולכן רועה עד שייפול בה מום ומביא בדמיה קרבן כפי שיתבאר בעזרה"י להלן], **כך זכר שתלד, אף שראוי להיות אשם, מאחר שמעולם לא נקרא שם אשם על האם, גם בנה אינו קרב אשם**, [וכמו כן אינו קרב עולה], **אלא ירעה עד שייפול בו מום, ויביא עולה בדמיו**.

אולם רבי אבין בר חייא [בדף כ'], **הסתפק בדבר**, כי אמר, שיתכן שהסיבה שלדעת רבי אלעזר מקריבים לעולה וולד של נקבה שהפריש לעולה, כי הוא ראוי להקרבה, ואם כן, הוא הדין לוולד של נקבה שהפריש לאשם, מאחר שראוי להקרבה יקרב עולה.

המפריש נקבה לאשם

כבר נתבאר שהאשם אינו קרב מנקבות אלא מזכרים ואם כן המפריש נקבה לאשמו לא מקדישה כדי להקריבה בעצמה אלא כדי שימכרנה ויביא בדמיה אשם ונחלקו חכמים מתי יוכל למוכרה.

לדעת תנא קמא – כל בהמה הראויה להקרבה, כשמקדיש אותה לדמיה, מתוך שנתקדשה קדושת דמים, **מתקדשת גם קדושת הגוף**, ומעתה לא תימכר אלא אחר שייפול בה מום, **ולכן תרעה עד שייפול בה מום, ויביא בדמיה אשם**, [ואם כבר נתכפר באשם אחר, יביא בדמיה עולת נדבה של ציבור].

ולדעת רבי שמעון – אין בהמה מתקדשת קדושת הגוף, אלא לדבר שראויה לו, כגון אם הקדיש זכר להביא בדמיו אשם, מתקדש קדושת הגוף, ומקריב אותו עצמו לאשם, אבל **כשאין הבהמה ראויה לאותו דבר, כגון נקבה שהקדישה להביא בדמיה אשם**, מאחר שאינה קרבה אשם, הרי זה מום גמור, **ואינה מתקדשת קדושת הגוף, ואין בה אלא קדושת דמים** [כעצים ואבנים], **ולכן נמכרת מיד בלא מום, ומביא בדמיה אשם**.

☞ **ומכאן יש ללמוד, שלדברי הכל**, [הקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף, כלומר], כשמקדיש בהמה קדושת דמים, לדבר שראויה לו להקרבה, [כלומר מקדישה כדי שתמכר ויביא בדמיה את אותו קרבן], הרי היא מתקדשת קדושת הגוף, וקרבה בעצמה, ואינה נפדית בלא מום. [ומתחילה רק רב כהנא היה אומר כן, ורבא היה חולק עליו, ואומר, שלא נתקדשה הבהמה קדושת הגוף. אולם כשרב יהודה אמר רב ביאר את הסוגיה הנ"ל כמבואר לעיל, חזר רבא לומר כרב כהנא].

הביא בן שנה במקום בן שתי שנים

או בן שתי שנים במקום שנה

אשם גזילות, ואשם מעילות ואשם שפחה חרופה, באים מאיל בן שתי שנים, ואשם נזיר ואשם מצורע באים מכבש בן שנה אחת.

ולהלן יתבאר בעזרה"י, מה דין האשם, אם שינה להביא בן שתי שנים במקום בן שנה אחת, או בן שנה אחת במקום בן שתי שנים.

לדעת תנא קמא – **הקרבן כשר**, [ובשרו נאכל], **אבל אינו עולה לבעליו לצאת בו ידי חובתו**, ועדיין מחויבים להביא אשם אחר בהכשר.

ולדעת רבי שמעון – מאחר שהביא בהמות שאינן ראויות לקרבן שהביאן, **לא נתקדשו קדושת הגוף כלל, ואינן נחשבות כקרבן**.

המקדיש מחוסר זמן

לדברי הכל, מי שהקדיש בהמה לקרבן, קודם הזמן שראויה להקרבה, [כגון קודם יום שמיני ללידתה, שהיא אסורה בהקרבה, כמו שנאמר, "שׁוֹר אֹו כֶּשֶׁב אֹו עַז פִּי יִנָּלַד וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יִרְצָה לְקַרְבָּן אֲשֶׁה לָהּ"], **אף על פי שעדיין אסורה בהקרבה, היא מתקדשת קדושת הגוף, ומחמת אותה קדושה היא קרבה בהגיע זמנה**.

< **ומתחילה אמרו, שהסיבה שרבי שמעון אינו חולק על הדין הזה, אף על פי, שלדעתו, דבר שאינו ראוי להקרבה, אינו מתקדש קדושת הגוף, [ולכן לדעתו מקדיש נקבה לאשם אינה מתקדשת]. כי יש חילוק בין דבר שאינו ראוי להקרבה כלל, [כגון נקבה לאשם], שהוא אינו מתקדש קדושת הגוף, לבין דבר שעתה אינו ראוי, ויהא ראוי לאחר זמן, שהוא מתקדש קדושת הגוף**.

- **אולם דחו זאת**, שכן כבר נתבאר, שלדעתו, כבש בן שנה אינו מתקדש לאשם הבא מבן שתי שנים, אף על פי שעתיד להיות ראוי לכך לשנה הבאה.

< **ולמסקנה אמרו, שהסיבה שרבי שמעון מודה, שמחוסר זמן מתקדש קדושת הגוף, אף שעדיין אינו ראוי להקרבה, כי לומד זאת בבניין אב מבכור, שכן מצינו, שהבכור, מיד כשנולד,**

מתקדש להיות בכור, אף על פי שאינו מותר להקרבה אלא מיום שמיני והלאה, והוא הדין לשאר מחוסרי זמן.

דף כ'

המקדיש נקבה לעולה או לאשם

או לפסח והמיר בה בהמה אחרת

כבר נתבאר שעולה ואשם ופסח אינם קרבים אלא מזכרים ואם הקדיש נקבה לצורך אחד הקרבנות הללו נתקדשו הנקבות לעניין זה שימכרו ויביא את הקרבנות הללו מדמיהן.

וכבר נתבאר, שלדעת חכמים, כל בהמה הראויה להקרבה, [אף שאינה ראויה לקרבן שהקדישה], כשהקדישה לדמיה, מתוך שקדשה קדושת דמים, מתקדשת גם קדושת הגוף, ומעתה אינה נמכרת [להביא בדמיה קרבן מזכר], אלא אחר שיפול בה מום. ולפיכך, לדעת חכמים, מאחר שבכל שלושת האופנים הללו, הבהמה מתקדשת קדושת הגוף, אם המיר בנקבה הזו בהמה אחרת, הרי זו נעשית תמורה, שכל בהמה שהיא קדושה קדושת הגוף, עושה תמורה.

אולם לדעת רבי שמעון, [כפי המבואר בברייתא הראשונה בגמרא], נקבה שהקדישה לאחד משלושת הקרבנות הללו, הבאים מזכרים בלבד, אינה מתקדשת קדושת הגוף [שלא תימכר בלא מום], אלא כשהקדישה לעולה, והסיבה לכך, כי מצינו קדושת הגוף של עולה גם בנקבה, שכן עוף נקבה קרבה לעולה, ולכן גם בבהמה תקדש הנקבה קדושת הגוף של עולה, ואם המיר בה בהמה אחרת, תעשה תמורה. אבל הקדיש נקבה לאשם או לפסח, מאחר שלא מצינו שום נקבה שקדושה קדושת הגוף של אשם או פסח, אין הנקבה מתקדשת קדושת הגוף, אלא קדושת דמים בלבד, [ונמכרת בלא מום], ולכן, אם המיר בה בהמה אחרת, לא נעשית תמורה. [ורבי הקשה על דבריו של רבי שמעון לעניין פסח, משום שהמקדיש בהמה לפסח, נחשב גם כמי שהקדישה לשלמים, שכן מותר הפסח קרב שלמים, ואם כן כשהקדיש נקבה לפסח, למה לא תתקדש הנקבה קדושת הגוף, הלא נחשב שהקדישה גם לשלמים, וקדושת גוף של שלמים מצינו גם בנקבה. אבל אין להקשות כמו כן לעניין אשם, מטעם שמותר אשם קרב עולה, ואם כן מחמת קדושת עולה השייכת גם בנקבה, תתקדש הנקבה קדושת הגוף, כי מותר אשם קרב לעולת ציבור, ועולת ציבור אינה עושה תמורה, ואם כן, אפילו אם נאמר שמקדיש בהמה לאשם, נחשב שמקדישה גם לעולת ציבור, אין הדבר מועיל לכך שיוכל להמיר בה בהמה אחרת].

ולדעת רבי שמעון בן יהודה משום רבי שמעון, אין חילוק בין עולה לבין אשם ופסח, וכל הקרבנות הללו שווים, שמאחר שאינם באים מנקבות, אם הקדיש נקבות לצורכם, לא נתקדשו הנקבות קדושת הגוף, אלא קדושת דמים בלבד, ולכן אם המיר בנקבות הללו בהמה אחרת, לא נעשית תמורה.

כהן גדול שהפריש פרה לפרו

נתבאר, שלדעת רבי שמעון, [כפי הברייתא הראשונה], אף על פי שבהמה נקבה אינה קרבה עולה, מכל מקום, מאחר שמצינו נקבה של עוף הקרבה עולה, גם בהמה נקבה מתקדשת קדושת הגוף לעולה.

ולפי סברא זו, היה מקום לומר, שכמו כן, אם הפריש כהן גדול פרה לצורך חטאתו של יום הכיפורים הקרבה מפר, אף על פי שאין הקרבן הזה בא מנקבה, מאחר שמצינו פרה הקרויה חטאת, [היא פרה אדומה], תתקדש הפרה שהפריש לחטאתו קדושת הגוף.

אולם באמת אין לומר כן, כי באמת לא מצינו שום פרה המתקדשת לחטאת להקרבה, שכן פרה אדומה אינה קרבן למזבח, ומאחר שלא מצינו שום פרה הקרבה חטאת, כשכהן גדול מקדיש פרה לחטאת יום הכיפורים שלו, אינה מתקדשת קדושת הגוף.

יחיד שהפריש שעיר לחטאתו.

ונשיא שהפריש שעירה לחטאתו

ונשיא שהפריש שעיר לחטא שחטא כשהיה הדיוט

נתבאר, שלדעת רבי שמעון, [כפי הברייתא הראשונה], אף על פי שבהמה נקבה אינה קרבה עולה, מכל מקום, מאחר שמצינו נקבה של עוף הקרבה עולה, גם בהמה נקבה מתקדשת קדושת הגוף לעולה.

ולפי סברא זו, היה מקום לומר, שכמו כן, אם הדיוט הפריש שעיר זכר לצורך חטאתו [שקרבה נקבה], אף על פי שאין חטאתו באה זכר, מאחר שמצינו שעיר זכר הקרב לחטאת [של נשיא], יתקדש השעיר שהפריש לחטאתו קדושת הגוף.

וכמו כן היה מקום לומר, שאם נשיא הפריש שעירה נקבה לצורך חטאתו [שקרבה זכר], אף על פי שאין חטאתו באה נקבה, מאחר שמצינו שעירה נקבה הקרבה לחטאת [של הדיוט], תתקדש השעירה שהפריש לחטאתו קדושת הגוף.

אולם באמת אין לומר כן, כי באמת לאותו שהפריש את החטאת, אין שום חטאת כמו שהפריש, שכן להדיוט אין שום חטאת זכר,

ולנשיא אין שום חטאת נקבה, ומאחר שאצל המפריש עצמו לא מצינו שום חטאת כמו שהפריש, אינה מתקדשת קדושת הגוף, ואין זה כמפריש נקבה לעולתו, שהיא מתקדשת, כי יתכן שתהא לו עצמו עולת עוף נקבה.

ואפילו חטא הדיוט, ונתחייב להביא שעירה על חטאו, ונתמנה לנשיא, והביא שעיר לצורך חטאת שנתחייב בה שעירה, אינה מתקדשת, אף על פי שמעתה אם יחטא יביא שעיר, ואם כן שייך שתהא אצלו חטאת זכר, מכל מקום, מאחר שלא חטא, ואינו יכול להביא חטאת זכר בנדבה, נחשב הוא כמי שאין אצלו שום חטאת זכר, ולכן, זכר שהפריש לצורך חטאתו הנקבה, אינו מתקדש כלל. ואינו כמפריש נקבה לעולתו, שהיא מתקדשת, כי מי שנתחייב להביא עולה סתם, יוצא ידי נדרו אף בעולת עוף שהיא נקבה. [כן דעת רבי אלעזר בן עזריה, וכן הסכים רבי שמעון. אבל חכמים אומרים, שאינו יוצא ידי חובתו אלא בכבש].

המקדיש נכסיו

< **לדעת רבי אליעזר** – מי שהקדיש כל נכסיו, מן הסתם כוונתו להקדיש את כולם בשווה לבדק הבית, ואפילו בהמות שראויות למזבח, אלא מאחר שכל דבר הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח, כשהגזבר מוכר את הבהמות, אינו מוכר אותם אלא למי שצריך להם להקרבה, זכרים ימכרו לצריכים עולות, ונקבות ימכרו לצריכים שלמים.

< **ולדעת רבי יהושע** – שאר דברים הקדיש לבדק הבית, אבל דברים הראויים להקרבה, ודאי לא הקדיש לבדק הבית, אלא למזבח, ומן הסתם כוונתו להקדישם לעולות, ולכן, את הזכרים יקריבו בעצמם עולה, ואת הנקבות שאי אפשר להקריב לעולה, ימכור לצריכים שלמים, ויביא בדמים עולות.

- ומה שאמרנו, שלדעת רבי יהושע, הנקבות עצמן ימכרו לצריכים שלמים, ויקרבו בעצמן שלמים, הוא כדעת רבי שמעון בן יהודה משום רבי שמעון, האומר, שהמפריש נקבה לעולה, לא קדשה אלא קדושת דמים, וניתן למוכרה בלא מום.

- אבל לדעת חכמים, וכן לדעת רבי שמעון אליבא דברייתא הראשונה, המפריש נקבה לעולה נתקדשה קדושת הגוף, ואינו נפדית בלא מום, ואם כן, כשהקדיש את הנקבות הללו לצורך עולה, נתקדשו קדושת הגוף, ולא יצאו מקדושתן בלא מום, ואם כן, לא יוכלו להימכר להקרבה לצריכים שלמים, כי אין מקריבים בעלי מום, וקודם שיהא בהן מום לא יוכלו להימכר.

בהמה שיש בה קדושת

אשם ואינה קרבה לאשם

במשנה נמנו ארבעה אופנים של בהמות, שיש בהם קדושת אשם, ואינן קרבות לאשם. (א-ב) תמורת אשם, [בין זכר בין נקבה]. וכן וולד של נקבה שהיא תמורת אשם [ובכלל זה וולד של וולד עד סוף העולם]. (ג-ד) אשם שמתו בעליה. וכן אשם שנתכפרו בעליה.

לדעת חכמים – כל שבחטאת מתה, באשם רועה, ולכן כל אלו רועות עד שייפול בהם מום, וימכרו, ויביא בדמיהם עולות נדבה של ציבור.

ולדעת רבי אלעזר – אמנם כן, כל שבחטאת מתה באשם רועה, ולכן כל אלו רועות עד שייפול בהם מום, וימכרו, אבל לא יביא בדמיהם עולות נדבה של ציבור, אלא מביא עולות נדבה של יחיד, [ולהלן יתבאר בעזה"י, מה החילוק בין עולות נדבה של ציבור, לבין עולות נדבה של יחיד].

ולדעת רבי אליעזר – דין אשם כדין חטאת, וכל שבחטאת מתה, גם באשם מתה, ולכן כל אלו ימותו.

- מתחילה אמרו, שלדברי רב נחמן אמר רבה בר אבונה, לעניין וולד תמורה לא נחלקו, [אם ירעה להביא בדמיו עולה או ימות], אלא כשכבר נתכפרו הבעלים באשם עצמו, אבל אם האשם שהוקדש מתחילה אבד, הכל מודים שמקריבים את וולד התמורה לאשם, תחת הראשון, ובו יוצא ידי חובת אשמו.

אולם רבא הקשה על כך, ואמר, שתי תשובות בדבר. (א) אין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה. (ב) מבואר בברייתא [בדף י"ח] שוולד הוולד לדברי הכל יומת [וולד התמורה נחשב כוולד הוולד].

- ולמסקנה אמרו, שלדברי רב נחמן אמר רבה בר אבונה, לעניין וולד תמורה לא נחלקו, [אם ירעה להביא בדמיו עולה או ימות], אלא קודם שנתכפרו הבעלים באשם עצמו, אבל אחר שכבר נתכפרו הבעלים באשם עצמו, הכל מודים שוולד התמורה יקרב בעצמו עולה.

וגם על זה קשה מהברייתא, שמבואר בה שוולד הוולד לדברי הכל יומת [וולד התמורה נחשב כוולד הוולד].

דין וולד של נקבה שהפרישה לאשם נתבאר בדף י"ט.

החילוק בין עולת נדבה של

ציבור לעולת נדבה של יחיד

א. סמיכה.

עולת נדבה של יחיד, טעונה סמיכה על ידי בעליה. [וכן הדין גם כשהביא אדם אשם, ונתכפר

באחר, שלדעת רבי אלעזר, מביאים מדמי אשמו

עולת נדבה של יחיד, שהוא סומך עליה].

ועולת נדבה של ציבור, אינה טעונה סמיכה,
[שאינן סמיכה בקרבן ציבור, אלא רק בפר העלם
דבר של ציבור, ובשעיר המשתלח], [וכן הדין גם
כשהביא אדם אשם, ונתכפר באחר, שלדעת
חכמים, מביאים מדמי אשמו עולת נדבה של
ציבור, שאינו סומך עליה].

ב. נסכים.

**עולת נדבה של יחיד, בעליה מביא עמה את
נסכיה.** [וכן הדין גם כשהביא אדם אשם, ונתכפר
באחר, שלדעת רבי אלעזר, מביאים מדמי אשמו
עולת נדבה של יחיד, שהוא מביא את נסכיה]

ועולת נדבה של ציבור, נסכיה באים משל ציבור,
[וכן הדין גם כשהביא אדם אשם, ונתכפר באחר,
שלדעת חכמים, מביאים מדמי אשמו עולת נדבה
של ציבור, ונסכיה משל ציבור].

ג-ד. עבודתה ועורה.

**עולת נדבה שהביא כהן, הוא רשאי להקריבה אף
במשמר שאינו שלו, ועורה ניתן לו,** [וכן הדין גם
כשהביא כהן אשם, ונתכפר באחר, שלדעת רבי
אלעזר, מביאים מדמי אשמו עולת נדבה של
יחיד, שהוא רשאי להקריבה אף במשמר שאינו
שלו, ועורה שלו].

**ועולת נדבה של ציבור, אין מקריבים אותה אלא
כהני אותו משמר, ועורה מתחלק להם.** [וכן הדין
גם כשהביא כהן אשם, ונתכפר באחר, שלדעת
חכמים, מביאים מדמי אשמו עולת נדבה של
ציבור, שרק כהני המשמר מקריבים אותה,
ועורה שלהם].

דף כ"א

תמורת בכור ומעשר וולדותיהן

להלן יתבאר בעזה"י, כמה חילוקים שיש בין
בכור ומעשר, לבין שאר הקדשים, ולכל הדברים
הללו, **תמורת בכור, ותמורת מעשר, וולדותיהם,
וולדות וולדותיהם עד סוף העולם, דינם כבכור
ומעשר, ולא כשאר קדשים.**

**אלא שבדבר אחד חלוקות התמורות של הבכור
והמעשר מהבכור והמעשר עצמו, והוא, שהבכור
והמעשר, כשהם תמימים, הם קרבים למזבח,
ותמורותיהם אף כשהן תמימות, אינן קריבות.**

ומבואר בגמרא, שמאחר שתמורות בכור ומעשר
וולדותיהן אלו **אינן קרבות,** יש חילוק נוסף בינן
לבין בכור ומעשר עצמם, שהמטיל מום בבכור
ומעשר עצמם, דינו כמטיל מום בשאר קדשים,
שהוא עובר באיסור הטלת מום בקדשים, [הלמד
מהכתוב "פֶּל מוֹם לֹא יִהְיֶה בּוֹ"], אבל **המטיל
מום בתמורות בכור ומעשר ובוולדותיהן, מאחר
שאינן קרבות, אינו עובר באיסור הזה.** [וכן הדין
לעניין מטיל מום בתשיעי שקראו עשירי שאינו
קרב ולכן המטיל בו מום אינו עובר באיסור].

דברים שבין בכור ומעשר לשאר קדשים

א. מכירתם כשארע בהם מום.

**רוב בהמות קדשים שהיו ראויות להקרבה,
כשארע בהן מום, ואינן קרבות, אלא נפדות,
בכסף הפדיון מביאים בהמה אחרת לאותו קרבן,
ולכן, מאחר שכסף הפדיון עומד לצורך הקרבה
לגבוה, בכך שתימכר הבהמה הראשונה ביותר,
יש רווח והנאה הקדש, ולכן, אף על פי שזלזול
הוא לבהמת הקדש שתימכר [=תיפדה] כבהמת
חולין, התיירו למכור [=לפדות] את הבהמות הללו
בשוק, כמו בהמות חולין, וכמו כן, מהטעם הזה,
אף שזלזול הוא לבהמה שהיתה בהמת קדשים
שתישחט ותימכר כבהמת חולין, התיירו לקונה
[=הפודה] שישחט את הבהמה בשוק כבהמת
חולין, וימכור בשרה במשקל כבשר חולין, כי רק
על ידי זה שתימכר בשוק, ויתירו למוכר לשוחטה
ולמכור בשרה בשוק ובמשקל, יקפצו עליה
קונים, ויוכלו לקבל עבורה את המחיר המרבי**

**אבל בכור שארע בו מום, ונפסל מהקרבה, הכהן
רשאי למוכרו לכל אדם, ודמיו ניתנים לכהן
לעשות בהם מה שירצה, ומאחר שדמיו אינם
ניתנים לצורך גבוה, אלא לצורך הדיוט, לא
התיירו לזלזל בו במכירתו למוכרו כחולין, ולכן
אין מוכרים אותו בשוק אלא בבית, ואין מוכרים
אותו במשקל אלא באומד, ואף על פי שבכך אינו
נמכר במחיר המרבי, עדיף שהכהן יפסיד מדמיו,
ולא יזלזלו בו במכירה.**

וכן כשמוכרים בשר מעשר בהמה בעל מום,
שדמיו ניתנים לבעלים לעשות בהם מה שירצה,
מאחר שדמיו אינם ניתנים לצורך גבוה, אלא
לצורך הדיוט, לא התיירו לזלזל בו במכירתו
למוכרו כחולין, ולכן אין מוכרים אותו בשוק אלא
בבית, ואין מוכרים אותו במשקל אלא באומד,
ואף על פי שבכך אינו נמכר במחיר המרבי, עדיף
שהבעלים יפסידו מדמיו, ולא יזלזלו בו במכירה

ב. פדיונם מקדושה.

**רוב הקדשים ותמורותיהם, אם ארע בהם מום,
ניתן לפדותם להיות חולין, ומעתה הם מותרים
בגיזה ועבודה.**

**אבל בכור ומעשר, אף כשארע בהם מום, בשום
אופן אינם יוצאים מקדושתם, להיות מותרים
בגיזה ועבודה, שנאמר בבכור, "לא תפְּדֶה"**

ונאמר במעשר "לא יגאל".

ג. **הבאתם מחוצה לארץ.**

רוב הקדשים, אם הקדישום בחו"ל, מעלים אותם לכתחילה לארץ, שהרי אין להם שום תקנה בחו"ל, שכן אינם עומדים אלא או להקרבה [כל זמן שהם תמימים] או לפדיון [אם ארע בהם מום], ושני הדברים הללו טעונים הבאה לארץ.

אבל בכור ומעשר שבחו"ל, מאחר שיש להם תקנה במקומם, שכשיארע בהם מום יהיו מותרים לאכילה במקומם, לכתחילה אין מעלים אותם לארץ, אלא ממתנינים להם עד שיארע בהם מום, ונאכלים במקומן. ולהלן יתבאר, שלדעת רבי עקיבא, דין זה אמור [לכל הפחות לעניין בכור] אף בדיעבד, ואם העלה אדם בכורו מחו"ל, אין מקריבים אותו. אולם לדעת משנתנו [=רבי שמעון], וכן לדעת רבי ישמעאל, אם העלה אדם בכורו או מעשרו מחו"ל, כל זמן שהוא תמים, מקריבים אותו, [ואם ארע בו מום נאכל לבעליו].

רבי יוסי אומר משמו של רבי ישמעאל: בזמן הזה אין אדם מעלה מעשר שני ואוכלו בירושלים

שלושה דברים אלו, טעונים הבאה לירושלים: (א) מעשר שני. (ב) בכורים. (ג) בכור [תם הקרב למזבח]. שנאמר, "וְהִבֵּאתֶם שְׁמֶה עֲלֵתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעֲשְׂרֵתֵיכֶם [=מעשר שני] וְאֵת תְּרוּמַת יִדְכֶם [=בכורים] וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבְּתֵיכֶם וּבְכֹרֹת בְּקֶרְכֶם וְצֹאנְכֶם."

ולעניין בכור מבואר, שאינו טעון הבאה לירושלים אלא בזמן שבית המקדש קיים, שכן הבאתו היא לתת דמו ואמוריו למזבח, ומשחרב הבית אי אפשר לקיים זאת.

וכמו כן לעניין בכורים מבואר, שאינם טעונים הבאה לירושלים אלא בזמן שבית המקדש קיים, שכן בהבאתם יש להניחם לפני המזבח, שנאמר, "וְהִנַּחְתּוּ לִפְנֵי ה' אֶלְקֵיךָ", ומשחרב הבית אי אפשר לקיים זאת.

אבל לעניין מעשר שני לא נתפרש בכתובים אם טעון הבאה גם בזמן הזה. ורבי יוסי אמר משמו של רבי ישמעאל, שגם הוא אינו עולה ונאכל בירושלים בזמן הזה.

- אלא שאין ללמוד זאת בבניין אב מדין בכור, שטעון הבאה לירושלים, ובזמן הזה אינו טעון הבאה. [ואם כן הוא הדין למעשר שני]. כי יש לחלק ולומר, שדווקא בכור הטעון מתן דמים למזבח, לא יבוא כשאינ מזבח, אבל מעשר שני, שאינו טעון מזבח, יעלה לירושלים כל זמן שהיא קיימת.

- וכמו כן אין ללמוד זאת בבניין אב מדין בכורים, שטעונים הבאה לירושלים, ובזמן הזה אינם טעונים הבאה, [ואם כן הוא הדין למעשר שני]. כי יש לחלק ולומר, שדווקא בכורים הטעונים הנחה לפני ה', לא יעלו כשאינ מזבח, אבל מעשר שני שאינו טעון מזבח, יעלה לירושלים כל זמן שהיא קיימת.

- וכמו כן אין ללמוד זאת בבניין אב מהצד השווה של בכור ובכורים, שטעונים הבאה לירושלים, ובזמן הזה אינם טעונים הבאה, [ואם כן הוא הדין למעשר שני]. כי יש לחלק ולומר, שדווקא הם, הטעונים מזבח, [זה להקרבה, וזה להנחה], לא יעלו כשאינ מזבח, אבל מעשר שני, שאינו טעון מזבח כלל, יעלה לירושלים כל זמן שהיא קיימת.

- אבל יש ללמוד דין זה בהיקש, שנאמר, "וְאֶכְלָתָּ לִפְנֵי ה' אֶלְקֵיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם מַעֲשֶׂר דָּגָנְךָ תִּירֹשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ [=מעשר שני] וּבְכֹרֹת בְּקֶרְךָ וְצֹאנְךָ לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֵת ה' אֶלְקֵיךָ כָּל הַיָּמִים", להקיש מעשר שני לבכור, וללמד, שכשם שהבכור אינו עולה לירושלים אלא בזמן הבית, כך מעשר שני אינו עולה לירושלים אלא בזמן הבית.

ומתוך הפירוש שכתב רש"י מתחילה, נראה, שכל הדינים הללו אמורים, כדעת האומרים, שקדושת ירושלים כבר בטלה. ובאמת, לעניין בכורות ומעשר ובכורים שנתקדשו רק אחר החורבן, דין פשוט הוא, שאינם באים לירושלים, שכן ירושלים כבר בטלה, ואין להיכן להביאם. וכל הדין הנ"ל אמור לעניין דברים שהובאו קודם שנחרב הבית, ולעניין אלו היה מקום לומר, שמאחר שכבר הובאו ונתקדשו בירושלים קודם שנחרבה, מעתה יאכלו בירושלים כאילו היא קיימת. ועל זה נאמר, שאין הדין כן, אלא בשר הבכור למד מדמו, וכשם שאם עדיין לא היה קרב, לא היה דמו נזרק, כי כבר חרב הבית, כך אף שכבר נזרק דמו, אין בשרו נאכל. ומעתה יש ללמוד בהיקש, שכן הדין של מעשר שני שהביאו לירושלים קודם שחרבה, שמאחר שחרבה, שוב לא יאכל בה. [אבל לדעת האומרים, שלא בטלה קדושה ראשונה, כולם באים גם בזמן הזה].

רבי יוסי אומר משמו של רבי עקיבא: אף בזמן הבית אין אדם מעלה בכור מחו"ל לארץ

נאמר "וְאֶכְלָתָּ לִפְנֵי ה' אֶלְקֵיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם מַעֲשֶׂר דָּגָנְךָ תִּירֹשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ [=מעשר שני] וּבְכֹרֹת בְּקֶרְךָ וְצֹאנְךָ לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֵת ה' אֶלְקֵיךָ כָּל הַיָּמִים", להקיש הבאת בכור להבאת מעשר שני, וללמד, שכשם שאין מביאים מעשר שני לירושלים, אלא מארץ ישראל, [שכן תבואת חו"ל

פטורה ממעשרות], כך אין מביאים את הבכורות להקרבה לבית המקדש אלא מארץ ישראל, אבל מחו"ל אין מביאים.

וזהו דעת אלו שלא קבלו את הבכור שהעלה אנטיגנוס מבבל, כמבואר במשנה במסכת חלה.

אולם לדעת משנתנו, שהיא כדעת רבי ישמעאל ורבי שמעון, **אם העלה אדם בכורו התמים מחו"ל, מקריבים אותו.**

רבי יוסי אומר משמו של בן עזאי : בירושלים אף מעשר שני אינו נאכל אלא לפני מן החומה שנינו, שבזמן משכן שילה, קדשים קלים ומעשר שני היו נאכלים בכל מקום שמשם שילה היתה נראית, ובירושלים לא היו נאכלים אלא לפני מן החומה.

ואמר רבי יוסי משמו של רבי ישמעאל, שמסברא היה מקום לחלק בירושלים בין מעשר שני לקדשים קלים, ולומר, שדווקא קדשים קלים שטעונים מזבח יאכלו בתוך החומות, אבל מעשר שני שאינו טעון מזבח יאכל בכל מקום שמשם ירושלים נראית, כמו שהיה בזמן משכן שילה.

ואין ללמוד דין מעשר שני בבניין אב מדין בכור הנאכל לפני מן החומה, כי חלוקים הם זה מזה בכמה דברים. (א) בכור טעון מתן דמים ואמורים למזבח, ומעשר שני אינו טעון מזבח. (ב-ג) בכור נאכל רק לכהנים, ורק בשני ימים ולילה אחד. ומעשר שני נאכל לכל, בלא הגבלת זמן.

אבל יש ללמוד דין זה בהיקש, שנאמר, "וְאֶכְלָתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם מֵעֵשָׂר דָּגָנָךְ תִּירֶשֶׁף וַיִּצְהָרְךָ [=מעשר שני] וּבְכֹרֶת בְּקָרְךָ וְצֹאֲנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים", להקיש מעשר שני לבכור, וללמד, שכשם שהבכור אינו נאכל אלא לפני מן החומה, כך מעשר שני אינו נאכל אלא לפני מן החומה.

זמן הקרבת בכור תמים

נאמר בתורה, "כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יוֹלֵד בְּבָקְרְךָ וּבְצֹאֲנֶךָ הַזָּכָר תִּקְדִּישׁ לַה' אֱלֹהֶיךָ ... לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שְׁנָה בְּשָׁנָה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֶתְּךָ וּבֵיתְךָ", ומכאן, שמי שנולד לו בעדרו בכור בהמה טהורה, שאין בו מום, מקריבו בתוך אותה שנה, (ובשרו נאכל לכהנים). **אכן, אם איחר מלהביאו באותה שנה, לא נפסל בכך.**

- **אחרים למדו זאת מהכתוב**, "וְאֶכְלָתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם מֵעֵשָׂר דָּגָנָךְ תִּירֶשֶׁף וַיִּצְהָרְךָ וּבְכֹרֶת בְּקָרְךָ וְצֹאֲנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְדֹד אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים", **המקיש בכור למעשר** [תבואה], **ללמד, שכשם שמעשר אינו נפסל כשלא ניתן בשנתו**, אלא ניתן לאחר שנתו, [עד השנה השלישית, כמו שנאמר, "מִקְצֵה שְׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת כָּל מֵעֵשֶׂר תְּבוּאֹתֶיךָ"], **כך הבכור אינו נפסל כשלא קרב בשנתו**, ויקרב לאחר שנתו.

- **ורבי ישמעאל, ורבי עקיבא, ובן עזאי**, [שלמדו מההיקש הזה דברים אחרים], **למדו דין זה**, שהבכור אינו נפסל לאחר שנתו, **מהכתוב** "לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שְׁנָה בְּשָׁנָה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֶתְּךָ וּבֵיתְךָ", ו"שְׁנָה בְּשָׁנָה" משמע שתי שנים, הרי שאינו נפסל בסוף שנה ראשונה.

בכור תם שקרב למזבח נאכל לשני ימים ולילה אחד

לדברי הכל, זמן אכילת בשר בכור תם הקרב למזבח, הוא שני ימים ולילה אחד, [כלומר מיום הקרבתו עד סוף היום שאחרי ההקרבה], ונחלקו חכמים מניין למדו זאת.

לדעת אחרים – **דין זה למד מהכתוב**, "תֹּאכְלֶנּוּ שְׁנָה בְּשָׁנָה" שלדעתו, משמעות הכתוב היא, שהבכור נאכל בשתי שנים, ויש ללמוד מכאן שלכל הפחות הכוונה לכך שיאכל יום אחד [אחרון] בשנה זו, ויום אחד [ראשון] בשנה זו, הרי כאן שני ימים ולילה אחד [שביניהם].

ולדעת רבי ישמעאל ורבי עקיבא ובן עזאי – **דין זה למד מהכתוב** "וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָךְ פְּחֹזָה הַתְּנוּפָה וּכְשׂוֹק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה". י"מ שהכתוב הזה בא להקיש את בשר הבכור לבשר שלמים שחזה ושוק שלו לכהן, ומכאן, שכשם ששלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד, כך הבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד. וי"מ, שמההיקש אין ללמוד אלא שיהא הבכור נאכל ליום ולילה, כקרבן תודה, שחזה ושוק שלו ניתנים לכהנים, והוא נאכל ליום ולילה, אלא מאחר שנאמר בכתוב "יִהְיֶה" פעם נוספת, הרי זה מלמד על הויה נוספת בבכור, כלומר, להוסיף לו יום אחד לאכילתו, ומכאן [=מההיקש, ומהמילה "יִהְיֶה"], יש ללמוד, שהבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד.

סליק פרק אלו קדשים

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsurl@gmail.com